

WYDAWNICTWO
NAUKOWE

MEDIA RELIGIJNE
I WYZNANIOWE
W POLSKIM SYSTEMIE
MEDIALNYM

WYDAWNICTWO
us
NAUKOWE OMI

UNIwersytet Szczeciński
ROZPRAWY I STUDIA T. (CMXXXVIII) 863

MEDIA RELIGIJNE
I WYZNANIOWE
W POLSKIM SYSTEMIE
MEDIALNYM

pod redakcją
Jana Kani
Zdzisława Kroplewskiego

Szczecin 2013

Rada Wydawnicza

Adam Bechler, Tomasz Bernat, Anna Cedro, Paweł Cięszczyk
Piotr Michałowski, Małgorzata Ofiarska, Aleksander Panasiuk
Grzegorz Wejman, Dariusz Wysocki, Renata Ziemińska
Marek Górski – przewodniczący Rady Wydawniczej
Edyta Łongiewska-Wijas – redaktor naczelna, dyrektor Wydawnictwa Naukowego

Recenzent

prof. dr hab. Marian Gierula

Redaktor Wydawnictwa

Barbara Pawlikowska

Korektor

Elżbieta Blicharska

Skład komputerowy

Joanna Dubois-Mosora

Projekt okładki

Joanna Dubois-Mosora

Copyright by Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2013

ISBN 978-83-7241-923-1

ISSN 0860-2751

SPIS TREŚCI

Od redaktorów	7
<i>Jan Kania</i> – Wpływ systemu medialnego na funkcjonowanie mediów kościelnych	9
<i>Michał Urbas</i> – Źródła informacji o prasie wyznaniowej i religijnej	29
<i>Krzysztof Łuszczek</i> – Inicjatywy medialne Kościoła katolickiego w epoce Web 2.0	53
<i>Maciej Szczepaniak</i> – Diecezja w internecie – sieć jedności i współpracy	69
<i>Paulina Olechowska</i> – Polska prasa religijna i wyznaniowa pierwszej dekady XXI wieku	91
<i>Aleksander Woźny</i> – Media kościelne a polski system medialny ostatniej dekady peerelu	111
<i>Grzegorz Wejman</i> – Prasa parafialna jako media kościelne na przykładzie archidiecezji szczecińsko kamieńskiej	129
<i>Marek Truszczyński</i> – Regionalne media katolickie w kontekście rynku medialnego na przykładzie tygodnika diecezji łomżyńskiej „Głos Katolicki”	149
<i>Piotr Ostrowski</i> – Media diecezji pelplińskiej: dwutygodnik „Pielgrzym”, Radio Głos	165

Od redaktorów

Systemy medialne pojmowane są współcześnie jako ogół mediów masowych w społeczeństwach narodowych i globalnych. Głównym obszarem badania i opisu jest ta ich część, która dotyczy powszechnych mediów masowych, przeznaczonych dla ogółu potencjalnych odbiorców. Natomiast na marginesie dociekań medioznawczych znajdują się pewne kategorie mediów o specyficznych cechach zawartości, szczególnych właściwościach produktowych, niestandardowej organizacji docierania do odbiorców. Jedną z nich są media religijne i wyznaniowe. Ich działalność na ogół wypełnia podstawowe kryteria mediów stanowiących elementy składowe systemów medialnych. Jednak mimo że skalą oddziaływania nie tylko dorównują, a nawet czasami przewyższają inne media, są jak dotąd mało poznane i opracowane naukowo. Stan ten wynika z różnych przyczyn: z jednej strony z braku zainteresowania badaczy mediami dotyczącymi religii, a z drugiej – czasami z zachowań samych środowisk mediów religijnych i wyznaniowych, które nie zawsze chętnie włączały się w publiczne rozważania o ich obecnym czy przyszłym funkcjonowaniu w większym systemie medialnym.

Brak pogłębionej wiedzy o mediach religijnych i wyznaniowych w polskim systemie medialnym stanowi istotny uszczerbek w kompletności opisu systemów medialnych. Celem podstawowym opracowania jest zatem próba częściowego przynajmniej wypełnienia tego braku związanego z ważną częścią polskiego systemu medialnego. Intencją redaktorów opracowania i autorów tekstów jest także wzmocnienie zainteresowania tą kategorią mediów w ujęciu wielopłaszczyznowym, głównie naukowym z odniesieniami praktycznymi.

Opracowanie zagadnienia związanego z mediami religijnymi i wyznaniowymi napotyka wiele trudności związanych z terminologią. Dlatego też w tytule opracowania redaktorzy tomu zdecydowali się na używanie terminów media religijne i wyznaniowe, nie stosują natomiast terminu media kościelne (choć w poszczególnych opracowaniach może się taki termin w stosunku do pewnej kategorii mediów religijnych znaleźć). Nie wchodząc w szczegółowe rozważania na temat pojęcia religii, wyznania, Kościoła, przyjmujemy ogólne rozróżnienia, które na użytek niniejszego opracowania są wystarczające. Przez media religijne rozumiemy media związane z religiami, czyli na przykład z chrześcijaństwem, hinduizmem, buddyzmem, islamem. Natomiast media wyznaniowe będziemy rozumieli jako media należące do poszczególnych denominacji religijnych (wyznań) w ramach danej religii, na przy-

kład media związane z katolicyzmem, protestantyzmem, prawosławiem, czyli w tym wypadku z Kościołami: katolickim, protestanckim i prawosławnym.

Przyjęcie powyższych założeń zdeterminowało dobór tekstów – najpierw mamy opracowania o charakterze bardziej ogólnym, a potem szczegółowym. I tak, dwa pierwsze teksty odnoszą się do związków mediów kościelnych z całym systemem medialnym. Jan Kania analizuje kluczowe relacje pomiędzy mediami kościelnymi a systemem, w skład którego one wchodzi, czyli systemem medialnym (*Wpływ systemu medialnego na funkcjonowanie mediów kościelnych*). Michał Urbas w swoim tekście natomiast podjął próbę sklasyfikowania źródeł, w których znajdują się informacje o dziennikach i czasopismach religijnych i wyznaniowych traktowanych jako integralna część systemu medialnego. Krzysztof Łuszczek i Maciej Szczepaniak podejmują tematykę nowych wyzwań medialnych, jakie stoją przed mediami religijnymi i wyznaniowymi, a mianowicie komunikacyjnego wykorzystania internetu. Stan prasowej aktywności medialnej w wymiarze statystycznym przedstawia Paulina Olechowska w tekście zatytułowanym *Polska prasa kościelna i wyznaniowa pierwszej dekady XXI wieku*. Autorka pomija w swoim tekście wydawnictwa prasowe Kościoła rzymskokatolickiego, uznając zapewne, że segment ten potencjałem i skalą oddziaływania wymaga odrębnego potraktowania (co częściowo czynią inni autorzy tego opracowania). Aleksander Woźny (*Media kościelne a polski system medialny ostatniej dekady peerelu*) nawiązuje do udziału mediów kościelnych w transformacji ustrojowej lat osiemdziesiątych. Teksty Grzegorza Wejmana o prasie parafialnej, Marka Truszczyńskiego o „Głosie Katolickim” i Piotra Ostrowskiego o mediach diecezji pelplińskiej przedstawiają działalność wydawniczą Kościoła w bardzo różnych formach i obszarach oddziaływania.

Przedstawione opracowanie nie wyczerpuje zagadnienia zaanonsowanego w tytule, jednak jest ono dobrym przyczynkiem do badań nad mediami religijnymi i wyznaniowymi w Polsce. Opracowanie to może okazać się pomocne dla przedstawicieli mediów religijnych i wyznaniowych, aby w szerszej perspektywie systemów medialnych spojrzeli na swą działalność, a mediom w ogólności może dać szansę skorzystania z doświadczeń tego specyficznego rodzaju mediów.

POLSKA PRASA RELIGIJNA I WYZNANIOWA PIERWSZEJ DEKADY XXI WIEKU

Wprowadzenie

Przedstawione w artykule badania są próbą stworzenia bazy polskiej prasy religijnej i wyznaniowej pierwszej dekady XXI wieku. Zaprezentowane poniżej wnioski sformułowano na podstawie opisu podstawowych parametrów, odpowiadających segmentowi prasy kościelnej, podanego przez zarejestrowane Kościoły i związki wyznaniowe w badaniach ankietowych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2006–2008, o zasięgu ogólnokrajowym z pierwszej połowy 2012 roku.

Za prasę wyznaniową czy religijną uznaje się pewnego typu prasę i czasopisma wyodrębnionego wyznania w sensie religijnym i światopoglądowym¹, zaś za prasę kościelną możemy uznać jedynie te periodyki, które są wydawane za zgodą władz kościelnych². Jak podkreśla Marta Wielek, akceptacja Kościoła może się wyrażać na trzy sposoby: akt założenia pisma oraz jego dotowanie, współpraca ordynariusza z redakcją lub nominacja asystentów kościelnych w redakcji³.

Badania przebiegły trzyetapowo. Na podstawie danych zawartych w publikacji *Wyznania religijne i stowarzyszenia narodowościowe i etniczne w Polsce 2006–2008*, wydanej w 2010 roku przez GUS, wyodrębniono pisma kościelne, które zostały wskazane przez ankietowane Kościoły i związki wyznaniowe. Uzyskane wyniki skonfrontowano z najaktualniejszymi informacjami na temat instytucji kościelnych wpisanych do rejestru Kościołów i innych związków wyznaniowych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych⁴, które legalizuje ich działalność. Powstała w efekcie baza

¹ *Encyklopedia wiedzy o prasie*, red. J. Maślanka, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1976, s. 191.

² M. Wielek, *Polska prasa wyznaniowa*, w: *Media wyznaniowe w Polsce 1989–2004*, red. J. Adamowski, E. Kossewska, Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2004, s. 25.

³ *Ibidem*.

⁴ www.msw.gov.pl (6.04.2012).

prasy kościelnej, w trzecim etapie badań została zweryfikowana analizą zawartości dostępnych tytułów prasowych.

Należy podkreślić, że wydawana w Polsce prasa religijna i wyznaniowa, ze względu na specyfikę poszczególnych Kościołów, charakteryzuje się dużym rozdrobieniem, niektóre z analizowanych tytułów mają niewielki nakład, zaś ich kolportaż odbywa się przede wszystkim w parafiach. Z tego powodu autorce nie udało się dotrzeć do wszystkich wymienionych w artykule tytułów prasowych, które znalazły się w opracowanej bazie. Ponadto należy podkreślić, że bazę stworzono na podstawie deklarowanego wydawania czasopism, tym samym w zebranych materiale niektóre przykłady wydawniczej aktywności poszczególnych Kościołów, związków czy zborów wyznaniowych mogły zostać pominięte.

Artykuł został podzielony na dwie części. W pierwszej omówiono przykłady prasy wyznaniowej wszystkich religii wspólnot chrześcijańskich z wyjątkiem Kościoła rzymskokatolickiego (różnorodność wydawnicza największego pod względem liczby wiernych kościoła w Polsce zasługuje na odrębne badania). W drugiej części, do prasy religijnej zaliczono te wydawnictwa, które wydają wspólnoty pozachrześcijańskie.

Wyznania w Polsce

Według najaktualniejszych danych w Polsce jest zarejestrowanych 158 Kościołów i związków wyznaniowych. Należy podkreślić, że rejestracja nie jest niezbędna do odbywania praktyk religijnych, gdyż obowiązujące prawo każdemu gwarantuje wolność wyznania, głoszenia i sprawowania kultu religijnego⁵. Poprzez wyznanie rozumie się grupę religijną, z jedną obowiązującą doktryną, na przykład wewnątrz chrześcijaństwa wyznaniem są: katolicyzm, prawosławie i protestantyzm. Autorzy szóstego wydania informatora o wyznaniach religijnych w swojej pracy podkreślili, że „tworzenie klasyfikacji czy typologii w dziedzinie religii i wyznań jest przedsięwzięciem niezwykle trudnym”⁶.

Na podstawie danych można byłoby stwierdzić, że Polska jest krajem jednolitym wyznaniowo, gdyż około 93% stanowią katolicy, z czego spośród czterech obrządków: bizantyjsko-ukraińskiego, neounickiego, ormiańskiego i łacińskiego, najliczniejszy jest ostatni – w 2008 roku skupiał ponad 33 693 390 wiernych⁷.

⁵ Art. 34 ust. 2 Ustawy z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (DzU z 2005 r., nr 231, poz. 1965, z późn. zm.).

⁶ *Wyznania religijne. Stowarzyszenia narodowościowe i etniczne w Polsce 2006–2008*, GUS, Warszawa 2010, s. 13.

⁷ *Ibidem*, s. 30.

Drugim, pod względem liczby wiernych, wyznaniem jest prawosławie, będące jednym z trzech podstawowych odłamów chrześcijaństwa. Największym Kościołem wyznania prawosławnego, i drugim co do wielkości w kraju, jest Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny (PAKP), do którego przynależność deklaruje 504 150 wiernych⁸.

Trzecim co do liczebności wyznaniem chrześcijańskim w Polsce jest protestantyzm. Dzieli on się na kilka odłamów (zarejestrowane są 44 kościoły i zbory), najwięcej wiernych skupia Kościół ewangelicko-augsburski – liczy 75 tys. wiernych, Kościół zielonoświątkowy – ponad 21,5 tys. oraz Kościół Adwentystów Dnia Siódmego – niecałe 10 tys. Średnio protestanckie związki wyznaniowe liczą około 3,4 tys. wiernych.

Tabela 1. Religie i wyznania w Polsce

		Grupa religii i wyznań	Liczba wyznawców
Chrześcijaństwo	katolicyzm	9	33 795 400
	prawosławie	2	504 600
	protestantyzm	67	158 000
Islam		5	2700
Judaizm		3	1400
Orientalizm		18	9100
Inne		20	133 700
Różne		39	2000

Źródło: *Wyznania religijne. Stowarzyszenia narodowościowe i etniczne w Polsce 2006–2008*, GUS, Warszawa 2010, s. 15.

Prasa wspólnot chrześcijańskich

Prasa Kościoła unickiego

Wydawanie prasy przez Kościoły katolickie jest bezpośrednio uzależnione od liczby wiernych. Swoje tytuły prasowe mają wszystkie Kościoły liczące powyżej 15 tys. wier-

⁸ *Ibidem*.

nych⁹. Można założyć, że nakład poszczególnych tytułów jest bezpośrednio skorelowany z czytelnictwem zainteresowaniem pismem.

W przeciwieństwie do tytułów prasowych innych wyznań – prasa wyznania chrześcijańskiego ma wieloletnią tradycję¹⁰, tym samym pisma te mają duży wkład w popularyzację doktryny katolickiej. Ponadto wydaje się, że katolickie pisma kościelne, jak żadne inne, muszą sprostać konkurencji katolickich innych pism religijnych i wyznaniowych, wydawanych przez, niezależnych od Kościołów, wydawców. Nierzadko zdarza się, że prasa tych ostatnich realizuje nie tylko funkcje ewangelizacyjne czy informacyjne, ale i rozrywkowe czy poradnikowe, wydawana jest w kolorze z atrakcyjną szatą graficzną, ma własną stronę internetową. To niektóre z czynników, które mogą powodować, że w kraju, gdzie dominującą religią jest katolicyzm, walka o czytelnika pomiędzy prasą kościelną a religijną wydaje się wyjątkowo trudna.

Prawosławie – prasa kościelna i wyznaniowa

Prawosławie, w przeciwieństwie do katolicyzmu, nie ma centralnej władzy kościelnej. Organizacja struktur kościelnych opiera się na autokefalii, czyli samodzielności i niezależności administracyjnej i hierarchicznej Kościołów¹¹ – znajduje to swoje odbicie w wydawnictwach prasowych.

Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny jest jedynym wyznania prawosławnego, który posiada swoje własne wydawnictwa, są nimi: „Wiadomości PAKP”, „Cerkiewny Wiestnik” oraz „Kalendarz Prawosławny” (w nakładzie 2 tys. egz.).

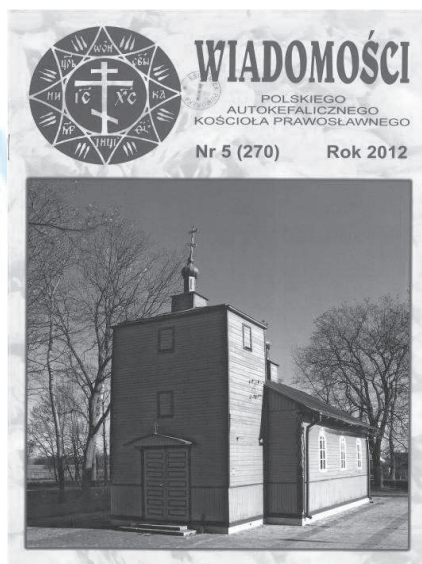
„Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” – oficjalny organ PAKP – ukazuje się od 1971 roku; miesięcznik; nakład 1,5 tys. egz.; objętość 20 stron formatu A4 (2012, nr 5); tematyka: aktualności z życia Cerkwi prawosławnej w Polsce i za granicą, artykuły o treści teologicznej, recenzje książek związanych z prawosławiem, wywiady, materiały dotyczące historii i współczesności oraz oficjal-

⁹ *Ibidem*, s. 36.

¹⁰ Za najdłużej ukazujące się pismo katolickie w Polsce uznawany jest „Posłaniec Serca Jezusowego”, który ukazuje się nieprzerwanie od 1872 r. (choć pod różnymi nazwami), to polski odpowiednik francuskiego „La Massagera”, biuletynu nowego ruchu powstającego w Kościele – Apostolstwa Modlitwy; miesięcznik wydaje Wydawnictwo WAM księży jezuitów w Krakowie; nakład 14 tys. egz., objętość 62 strony (2012, nr 5); stałe kolumny: „Zamyślenia”, „Słowo życia”, „Intencje papieskie”, „Dzieła”, „Z życia Kościoła”, „Patron miesiąca”, „Duszpasterz”, „Lektura duchowna”, „Nauczanie papieskie”, „Kultu Jezusa Chrystusa”, „Rok liturgiczny”, „Terapia duchowa”, „Podróże”, „Duchowość Apostolska”, „Modlitwy”, „Apostolska Modlitwa”, „Tradycje”, „Historia”, „Wokół starości”, „Dla dzieci”, „Serce za Serce”. Jest to pismo religijno-społeczne.

¹¹ Autokefalia – dotyczy zarówno form organizacyjnych Kościoła, hierarchii duchowieństwa, zwyczajów religijnych, sprawowanej liturgii, jak i sądownictwa i prawodawstwa kościelnego. Źródło: *Encyklopedia „Gazety Wyborczej”*, t. 1, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 713.

ne dokumenty wydawane przez Cerkiew (pismo informacyjno-teologiczne); pismo dystrybuowane w cerkwiach i w prenumeracie.

Fotografia 1. Czasopismo Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego Miesięcznik „Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” 2012, nr 5.

„Cerkiewny Wiestnik. Kwartalnik Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” – wydawany przez Warszawską Metropolię Prawosławną; ukazuje się od 2006 roku; kwartalnik; wydawany w języku polskim, rosyjskim, ukraińskim i białoruskim; nakład 1,2 tys.; objętość 66 stron formatu B5 (2012, nr 2); czasopismo teologiczne.

„Wiadomości PAKP” są jedynym oficjalnym organem prasowym PAKP, jednak najpopularniejszym pismem wyznawców prawosławia jest „Przegląd Prawosławny – Orthodoxy” (do 1991 roku „Tygodnik Podlaski”, dodatek do „Tygodnika Polskiego”) – wydawany przez Fundację im. Księcia Konstantego Ostrońskiego oraz Fundację Ekumeniczną „Tolerancja”, która w stopce redakcyjnej informuje: „Redakcja „PP” działa na swoją odpowiedzialność. Nie angażuje autorytetu Cerkwi, stara się jej wiernie służyć”; ukazuje się od 1985 roku; miesięcznik; nakład 5 tys. egz.; objętość 68 strony formatu A4 (2012, nr 5); tematyka: historia i aktualne wydarzenia w Cerkwi w Polsce, kultura wspólnoty prawosławnej w Polsce; porusza zagadnienia ekumenizmu (czasopismo społeczno-religijne). Pismo wydawane jest w języku polskim, ale jego stałą częścią pisma są strony mniejszości narodowych: w języku białoruskim „Narodnaj mowie” i po ukraińsku „Ridnoju mowuju”, co miesiąc ukazuje się dodatek dla dzieci „Aniołek – Przegląd Prawosławny Dzieciom” oraz „Sami o sobie. Miesięcznik społeczno-kulturalny” (współfinansowany ze środków Minis-

terstwa Administracji i Cyfryzacji). W wiadomościach TVP Białystok, Eugeniusz Czykwin, redaktor naczelny „Przeglądu Prawosławnego”, powiedział: „Pismo było pierwszym opisującym życie Cerkwi w czasach, kiedy nie było internetu, dla osób zainteresowanych prawosławiem, gdyż wśród prenumeratorów są księża i klasztory katolickie”. W 2010 roku z okazji 25-lecia ukazywania się pisma została wydana książka *O naszym prawosławiu*, zawierająca zbiór najciekawszych artykułów czasopisma¹². Redakcja przyznaje co roku Nagrodę im. księcia Ostrońskiego za zasługi dla prawosławia, zwłaszcza w dziedzinie kultury, myśli i duchowości prawosławnej oraz działania na rzecz jednoczenia chrześcijan¹³.

Protestantyzm – prasa kościelna i wyznaniowa

Zdecydowanie największą aktywność wydawniczą przejawiają Kościoły i zbory wyznania protestanckiego. Spośród 44 zarejestrowanych Kościołów i zborów wyznania protestanckiego, aż 23 deklaruje wydawanie własnej prasy, z czego 11 wydaje po 2 tytuły prasowe: Ruch Nowego Życia (organizacja misyjna) – „Płyn pod prąd” (kwartalnik; nakład 35 tys. egz.), „Wezwanie” (kwartalnik, nakład 1,2 tys. egz.); Kościół Reformowany Adwentystów Dnia Siódmego w Polsce – „Lekcje Szkoły Sobotniej” (kwartalnik, nakład 50 egz.), „Odczyty modlitewne”; Zbór Stanowczych Chrześcijan w RP – „Ukryte Skarby” i „Promyczek” (miesięczniki o nakładzie 50 egz.); Nowoapostolski Kościół w Polsce – „Nasza Rodzina” i „Chleb Żywota” (miesięczniki o nakładzie 2 tys. egz.); Świecki Ruch Misyjny „Epifania” – „Sztandar Biblijny” (dwumiesięcznik, nakład 3 tys. egz.), „Teraźniejsza Prawda i Zwiastun Chrystusowej Epifanii” (kwartalnik, nakład 3 tys. egz. oraz 1 tys. egz. w wersji ukraińskiej); Kościół Zielonoświątkowy – „Chrześcijanin”, „Samarytanka” (omówione szczegółowo); Kościół Chrześcijan Dnia Sobotniego – „Duch Czasów”, „Głos Kaznodziej-ski” (kwartalniki, pierwszy w nakładzie 700 egz.); Kościół Chrześcijan Baptystów w RP – „Słowo Prawdy” (miesięcznik, nakład 1,2 tys. egz.), „Priscylla” (kwartalnik, nakład 800 egz.); Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP – „Pielgrzym Polski, „Wieczernik” (miesięcznik i dwumiesięcznik, nakład 2 tys. egz.); Kościół Ewange-

¹² K. Popławska, *Jubileusz „Przeglądu Prawosławnego”*, TVP Białystok, 11 sierpnia 2010.

¹³ Warto również wspomnieć o niecyklicznie (w 2011 roku zostały wydane 2 numery) ukazującym się od 1983 roku piśmie „Arche”, którego wydawcą jest Bractwo Młodzieży Prawosławnej w Polsce (do 1992 r. jako „Biuletyn BMP”, w latach 1992–1998 jako „Wiadomości Bractwa”). Pismo ukazuje się w nakładzie 1,5 tys. egz., objętość 34 strony formatu A4 (2011, nr 2). Pismo jest skierowane do młodego czytelnika, redagowane są w nim rubryki o charakterze poradnikowym – „Trudne pytania” oraz dział rzadko spotykany w tego typu pismach – „Sport”. Profil: pismo kulturalno-społeczne o problematyce teologicznej jest rozpowszechniane w parafiach.

licko-Augsburski w RP – „Zwiastun Ewangelicki”, „Przegląd Ewangelicki” (opisane szczegółowo); Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny – „Dobra Nowina Jezusa Chrystusa” (miesięcznik, nakład 500 egz.) i „Listy Pasterskie” (dwutygodnik, nakład 49 egz.).

Dwa Kościoły wydają więcej niż dwa czasopisma: Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego – „Na straży”, „Wędrownica”, „The Herald” (dwumiesięczniki, wydawane w nakładzie 1,2 tys. egz. oraz po 500 egz.); Kościół Adwentystów Dnia Siódmego – „Znaki Czasu”, „Głos Adwentu”, „Lekcje Biblijne” (omówione szczegółowo).

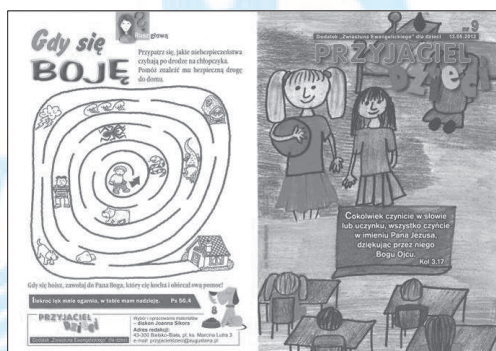
Pozostałe Kościoły protestanckie wydają po jednym czasopiśmie: Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP – „Jednota” (opisane szczegółowo); Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego w Polsce – „Nadzieja Królestwa” (nieregularnik, nakład 250 egz.); Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP – „Słowo i życie” (kwartalnik, nakład 800 egz.); Kościół Wolnych Chrześcijan w RP – „Łaska i pokój” (kwartalnik, nakład 900 egz.); Kościół Chrześcijański w Duchu Prawdy i Pokoju – „Duch Prawdy i Pokoju” (nakład 500 egz.); Zbory Boże Chrześcijan Dnia Siódmego – „Łącznik Zborowy” (nakład 100 egz.); Wspólnota Unitarian Uniwersalistów w RP – „Wolna Myśl Religijna” (kwartalnik, nakład 500 egz.); Kościół Ewangelicznych Chrześcijan w RP – „Głos Ewangeliczny. Kwartalnik Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan” (nakład 800 egz.). Najmniejszym, pod względem liczby wiernych, Kościołem protestanckim deklarującym wydawanie czasopisma jest Ruch Adwentystów Dnia Siódmego – 49 wiernych, wydają „Lekcje Szkoły Sobotniej” (kwartalnik, nakład 100 egz.). Ze względu na duże rozdrobnienie prasy protestanckiej w artykule zostaną opisane wybrane tytuły prasowe.

Największym pod względem liczby wiernych Kościołem protestanckim w Polsce jest Kościół Ewangelicko-Augsburski RP (75 tys. wiernych), który posiada swoje Wydawnictwo Augustana. Wydaje ono „Zwiastuna Ewangelickiego” (dawniej „Zwiastun Ewangeliczny”) – który ukazuje się od 1863 roku; dwutygodnik; nakład 4,5 tys. egz.; 32 strony w formacie A4 (2012, nr 9); stałe kolumny: „Spotkanie ze Słowem Bożym”, „Bóg i My”, „500 lat Reformacji”, „Z moich doświadczeń”, „Rozmowa w «Zwiastunie»”, „Zbliżenia”, „Winnica”, „W naszym Kościele”, „Wiadomości urzędowe”, „Ekumenia światowa”, „Ogłoszenia”, „Wydarzenia...”, „W Dialogu”, „W cieniu Świętej Trójcy”, „Moim zdaniem”; dwutygodnik zawiera 4-kolumnowy cyklicznie publikowany kolorowy dodatek dla dzieci „Przyjaciel Dzieci”; redakcja pisma corocznie przyznaje Nagrodę im. ks. Leopolda Otto (założyciela i redaktora pisma) osobom, które działają na rzecz Kościoła ewangelickiego w Polsce¹⁴.

¹⁴ www.zwiastun.pl (13.06.2012).

Fotografia 2. Czasopismo Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP Dwutygodnik „Zwiastun Ewangelicki” 2012, nr 9.

Fotografia 3. Czasopismo Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP „Przyjaciel Dzieci”, dodatek do „Zwiastuna Ewangelickiego” dla dzieci, 2012, nr 9.

Wydawnictwo Augustana od 2003 roku wydaje ponadto „Przegląd Ewangelicki” (nakład 1 tys. egz.), kwartalnik o charakterze popularnonaukowym oraz nieregularnik „Studia Humanistyczno-Teologiczne”.

Kościół zielonoświątkowy jest drugim co do wielkości Kościołem protestanckim w Polsce (ponad 21 tys. wiernych). W deklaracji GUS podaje, że pod jego auspicjami wydane są dwa pisma: „Chrześcijanin” i „Samarytanka”.

„Chrześcijanin” – wydawany przez ARKA Wydawnictwo i Poligrafia, organ prasowy Kościoła zielonoświątkowego ukazuje się od 1929 roku; dwumiesięcznik; nakład 4 tys. egz.; objętość 116 stron formatu A4 (2011, nr 7–12); kategorie tematyczne: temat numeru, „Sąsiedzi”, „Wiara i życie”, „Dyskusje”, „Historia”, „Ewangelizacja”, „Młodzi”, „Muzyka”, „Rodzina”, „Dla Dzieci”; czasopismo religijno-społeczne.

„Samarytanka. Chrześcijańskie czasopismo dla kobiet” – wydawany przez ARKA Wydawnictwo i Poligrafia, organ prasowy Kościoła zielonoświątkowego; kwartalnik; nakład 2,6 tys. egz.; objętość 50 stron formatu B5 (2012, nr 2); tematyka artykułów jest bardzo różnorodna, prezentowane są biblijne poglądy na temat seksu w małżeństwie, macierzyństwa (między innymi aborcja), prowadzenia domu, zdrowia, nie brakuje tekstów poradnikowych (na przykład przepisy kulinarne)¹⁵; czasopismo społeczno-religijne.

Trzecim najliczniejszym Kościołem protestanckim jest Kościół Adwentystów Dnia Siódmego RP (ponad 9,5 tys. wiernych). Kościół posiada własne wydawnictwo Znaki Czasu i wydaje trzy czasopisma: „Znaki Czasu”, „Głos Adwentu” oraz „Lekcje Biblijne”.

„Znaki Czasu” – Wydawnictwo „Znaki Czasu”, organ prasowy Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego RP ukazuje się od 1910 roku; największe w Polsce pod względem nakładu pismo wyznania protestanckiego – 79 tys. egz.; miesięcznik; stałe działy tematyczne: „Historie prawdziwe”, „O tym się mówi”, „Szlachetne zdrowie”, „Punkt widzenia”, „Religie świata”, „Samo życie”, „Trzymając się słowa”, „W kręgu rodziny”, „Z księgi początków”, „Wywiad”; czasopismo społeczno-religijne.

„Głos Adwentu” – Wydawnictwo „Znaki Czasu”, organ prasowy Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego RP; deklarowany nakład 21 tys. egz.; miesięcznik; objętość 44 strony formatu A4; czasopismo religijne. „Lekcje Biblijne. Kwartalnik Biblijno-Katechetyczny Pomocny w Studiowaniu Pisma Świętego” – Wydawnictwo „Znaki Czasu”, organ prasowy Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego RP; deklarowany nakład 20 tys. egz.; kwartalnik; formatu B4; czasopismo religijne.

Ze względu na różnorodność wydawniczą Kościołów protestanckich nie sposób omówić każdego z tytułów. Należy jednak wspomnieć o kwartalniku „Jednota. Pismo Religijno-Społeczne Poświęcone Polskiemu Ewangelizmowi i Ekumenii”, wydawanym przez Konsystorza Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w RP. Nie jest to pismo czysto konfesyjne, pod tym względem stanowi wyjątek wśród czasopism mniejszości wyznaniowych. Wiele uwagi poświęca problematyce ekumenicznej – zarówno krajowej, jak i zagranicznej¹⁶. Na stronie internetowej czasopisma można przeczytać archiwalne publikacje poświęcone innym wyznaniom (na przykład baptystom, polskokatolikom, mariawitom, metodystom czy islamowi), jak i mniejszościom narodowym i etnicznym (na przykład Żydom, Tatarom, Karai-

¹⁵ www.chmk.kz.pl (16.06.2012).

¹⁶ www.jednota.pl (16.06.2012).

mom, muzułmanom). Pismo ukazuje się od 1926 roku; nakład 800 egz.; objętość 24 strony formatu A4 (2012, nr 1).

Polskie Kościoły protestanckie prowadzą aktywną działalność wydawniczą. Wydaje się, że wydawcy prasy protestanckiej potrafią znakomicie wykorzystać do promocji wartości chrześcijańskich pozaprasowe narzędzia, na przykład internet. Przykładem jest choćby działalność Wydawnictwa Augustana, należącego do największego w Polsce Kościoła protestanckiego – ewangelicko-augsburskiego. Każde z wydań „Przyjaciela Dzieci”, dodatku do „Zwiastuna Ewangelickiego”, jest bezpłatnie dostępne na stronie internetowej pisma, podobnie jak część archiwalnych wydań dwutygodnika. Wydawnictwo prowadzi nie tylko działalność wydawniczą, ale organizuje dla wiernych warsztaty fotograficzne, w ramach Akademii Augustana prowadzone są warsztaty dziennikarskie.

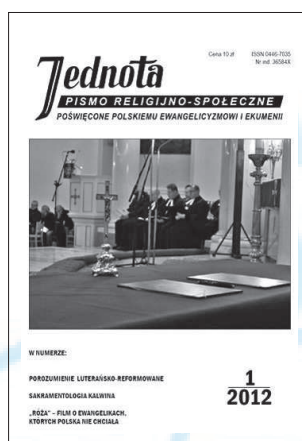
Fotografia 4. Czasopismo Kościoła Adventystów Dnia Siódmego RP.
Miesięcznik „Znaki Czasu” 2012, nr 6.

Fotografia 5. Czasopismo Kościoła Adventystów Dnia Siódmego RP
Miesięcznik „Głos Adwentu” 2012, marzec-kwiecień.

Fotografia 6. Czasopismo Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego RP „Lekcje Biblijne. Kwartalnik Biblijno-Katechetyczny Pomocny w Studiowaniu Pisma Świętego” 2012, nr 3.

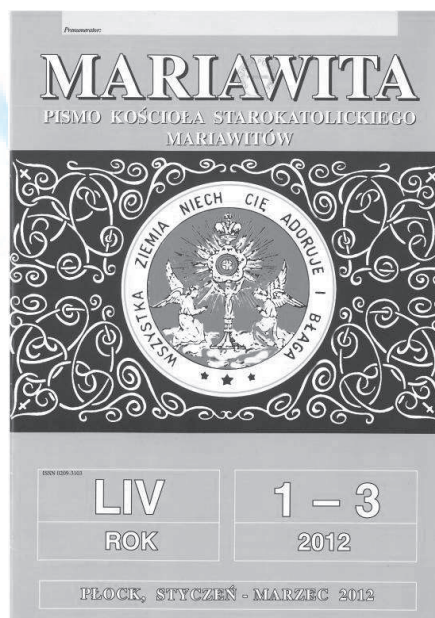
Fotografia 7. Czasopismo Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w RP, kwartalnik „Jednota. Pismo Religijno-Spoleczne Poświęcone Polskiemu Ewangelizmowi i Ekumenii” 2012, nr 1.

Czasopisma wspólnot starokatolickich

Kościół Starokatolicki Mariawitów oraz Kościół Polskokatolicki należą do Kościołów starokatolickich, które powstały wskutek niezgody na decyzję I Soboru Watykańskiego (uchwalenie konstytucji apostolskiej *Pastor aeternus* oraz przyjęcie dogmatu o nieomyślności papieża w sprawach wiary i moralności).

„Mariawita. Pismo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów” – Wydawnictwo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Płocku ukazuje się od 1907 roku; kwartalnik (w latach 1907–1959 jako dwumiesięcznik, do 1991 roku jako miesięcznik); nakład 2 tys. egz.; objętość 36 stron formatu A4 (2012, nr 1–2); temat numeru zależy od kalendarza liturgicznego, stałe działy: „Z życia Kościoła”, „Kronika Ekumeniczna”, „Ogłoszenia”, „Fotoreportaż”; czasopismo religijno-społeczne, z przewagą problematyki wyznaniowej, ekumenicznej i bieżącego przeglądu wydarzeń w Kościele;

zawiera kolorowy dodatek formatu B5 pt. „Mały Mariawita” (kolorowanki, zdjęcia, krzyżówki); pismo rozpowszechniane we wszystkich parafiach starokatolickich mariawitów.

Fotografia 8. Czasopismo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów, kwartalnik „Mariawita. Pismo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów” 2012, nr 1–3.

Pismem mariawitów jest również nieregularnik „Praca nad sobą – aperiodyk mariawicki”¹⁷, określany jako pismo ekumeniczne Zgromadzenia Mariawitów. Wydaje je F.H.U. ELWIT w Krakowie, pod redakcją ks. prof. Konrada Rudnickiego, duchownego Kościoła Starokatolickiego Mariawitów; objętość 32 strony formatu A4 (2012, nr 65/luty); wydawanie periodyku jest uzależnione od środków finansowych, w stopce redakcyjnej znajduje się adnotacja: „Za treść artykułów odpowiadają autorzy; nie musi ona odzwierciedlać przekonań redakcji”; pismo religijne poświęcone ruchowi mariawickiemu¹⁸.

„Rodzina” – pismo wydawane przez Instytut Wydawniczy im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, organ prasowy Społecznego Towarzystwa Polskich Katolików (Kościół Polskokatolicki w RP); ukazuje się od 1957 roku; miesięcznik; nakład 1 250 egz.; objętość 16 stron formatu A-4; kategorie tematyczne: „Z życia naszych parafii”, „Z życia wzięte”, „Przeżyjmy to jeszcze raz”, „Tradycje i zwyczaje ludowe” (czasopismo religijno-społeczne); bezpłatnie rozpowszechniane do wszystkich parafii.

¹⁷ Niewymienione przez władze kościelne w ankiecie GUS.

¹⁸ Archiwalne wydania pisma są bezpłatnie dostępne na stronie www.praca-nad-soba.waw.pl.

Prasa wspólnot pozachrześcijskich

Prasa islamska

W Polsce jest zarejestrowanych 5 stowarzyszeń wyznania islamskiego, najliczniejsze to Liga Muzułmańska w RP (1500 wiernych), która wydaje „As-Salam” (nakład 1 tys. egz.) oraz Muzułmański Związek Religijny w RP (1000 wiernych), publikująca „Podlaski Szlak Tatarski” (deklarowany nakład 3 tys. egz.). Swoje czasopismo, „Al-Islam” (miesięcznik, nakład 50 egz.) ma również Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej Association of Islamic Unity, zrzeszające 60 osób.

„As-Salam. Muzułmańskie Czasopismo Społeczno-Kulturalne” – wydaje Liga Muzułmańska w Rzeczypospolitej Polskiej; ukazuje się od 2004 roku; kwartalnik; nakład 1 tys. egz.; objętość 36 stron formatu A4 (2011, nr 1); kategorie tematyczne: „Aktualności”, „Qur’an i prawo”, „Temat numeru”, „Świat islamu”, „Cywilizacja muzułmańska”, „Media”, „Islam w Polsce”, „Strawa dla ducha”. Na stronie internetowej pisma można przeczytać: „As-Salam” wpisuje się w nurt perspektywy dialogu kultur w przeciwieństwie do postawy określanej jako «zderzenie cywilizacji», która kładzie nacisk na ich konfrontację¹⁹.

Fotografia 9. Czasopismo Ligii Muzułmańskiej w RP, kwartalnik „As-Salam. Muzułmańskie czasopismo społeczno-kulturalne”, 2011, nr 1.

¹⁹ www.as-salam.pl (16.06.2012).

Judaizm – prasa wyznaniowa

W Polsce zarejestrowane są 3 grupy wyznań: Izraelicka Niezależna Gmina Wyznaniowa w Poznaniu, Niezależna Gmina Wyznania Mojżeszowego w Gdańsku oraz Beit Polska – Polski Związek Postępowych Gmin Żydowskich w Warszawie. Na podstawie odrębnej ustawy funkcjonuje Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (w skład której wchodzi 8 gmin²⁰ i 2 filie). Jak wynika z deklaracji składanych GUS, Związek nie ma własnych wydawnictw, z pewnością wpływa na to specyfika zlaicyzowanej mniejszości żydowskiej w Polsce, dla której „straciło na znaczeniu utożsamianie się narodowości żydowskiej z wyznaniem”²¹.

Należy również wspomnieć o najpopularniejszym tytule prasowym polskiej mniejszości żydowskiej – dwumiesięczniku „Midrasz” (w języku hebrajskim znaczy „wyjaśnienie”), wydawanym przez Stowarzyszenie „Midrasz”. Mimo że profil pisma można określić jako społeczno-kulturalny²², zawiera treści poświęcone judaizmowi, w tym dialogowi chrześcijańsko-żydowskiemu. Stałą kolumnę pisma stanowi „Judaizm”, gdzie publikowane są rabiniczne komentarze do Biblii. Pismo ukazuje się od 1997 roku, jego nakład wynosi 2,5 tys. egz.; dostępny w salonach Empik, dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP.

²⁰ Najaktywniejszą działalność wydawniczą prowadzi Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie, w strukturach mająca Biuro Komunikacji Społecznej. Wydaje: dwutygodniowy newsletter internetowy „Twarda 6 Info”; „Informator Kulturalno-Edukacyjny” – miesięcznik; objętość 28 stron w formacie A4 (2012, nr 5); kalendarz najważniejszych wydarzeń z życia lokalnej społeczności żydowskiej; „Biuletyn Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie” – kwartalnik, nakład 600 egz., objętość 38 stron formatu A4 (2011, nr 4), stałe działy: „Rozmowa”, „Twarde fakty”, „Temat numeru”, „O!drabina” (prawa żydowskie), w stopce redakcyjnej znajduje się zapis, że „Opinie prezentowane na łamach Biuletynu nie stanowią oficjalnego stanowiska Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie”. Wszystkie publikacje dostępne są bezpłatnie na stronie internetowej: www.warszawa.jewish.org.pl.

²¹ M. Giedroń, M. Mieczkowska, J. Mieczkowski, *Stosunki wyznaniowe i etniczne w Polsce. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2003, s. 299.

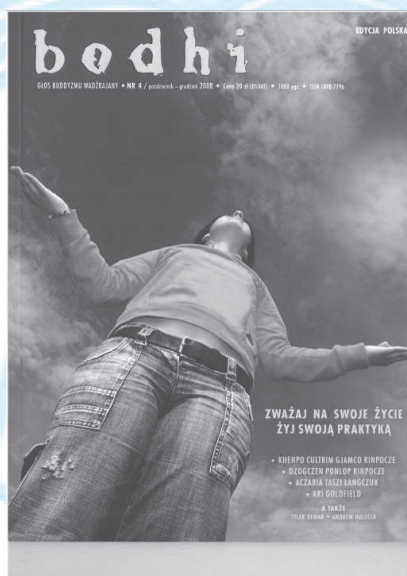
²² Pismo jest różnorodne tematycznie, przeczytać w nim można o „Sefardyjczykach, chasydach, syjonistach, Żydach-chrześcijanach, koszerności, tożsamości i edukacji, kobiecie w judaizmie, żydowskiej historii najnowszej, o Jerozolimie i żydowskim Nowym Jorku, a także o kulturze jidysz i demonologii żydowskiej. Słowem, o wszystkich najważniejszych problemach i zjawiskach istniejących w polu historii, życia politycznego, społecznego i artystycznego, religii i obyczajowości Żydów. Pismo publikuje eseje, recenzje (głównie dotyczące książek historyków), reportaże, komentarze religijne, teksty literackie, korespondencje z Polski i ze świata. Prezentuje także problematykę innych mniejszości narodowych w Polsce”, <http://katalog.czaso-pism.pl/index.php/Midrasz> (7.06.2012).

Fotografia 10. Czasopismo mniejszości żydowskiej w Polsce, miesięcznik „Midrasz” 2012 nr 2.

Religie orientalne i inne

Spośród 10 zarejestrowanych w Polsce związków wyznaniowych zakwalifikowanych jako orientalne, 4 deklarowały wydawanie własnych czasopism: Związek Ajapa Yoga (122 wyznawców) – „Ajapa Yoga” (broшура informacyjna), Instytut Wiedzy o Tożsamości „Misja Czaitanii” (1480 wyznawców) – „Haribol Polska” (brak informacji), Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtżang w Polsce (1825 wyznawców), wydający informator o aktualnych wydarzeniach oraz Misja Buddyjska „Trzy Schronienia” w Polsce (2560 wyznawców) – „Bodhi” (polska edycja amerykańskiego kwartalnika, nakład 1 tys. egz.).

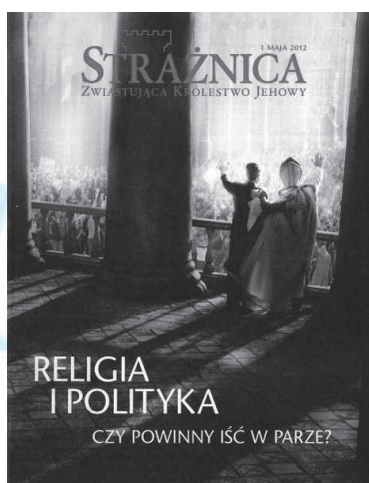
Fotografia 11. Czasopismo poświęcone buddyzmowi tybetańskiemu „Bodhi” 2009, nr 4.

Według raportu *Wyznania religijne. Stowarzyszenia narodowościowe i etniczne w Polsce 2006–2008*, w Polsce jest zarejestrowanych 59 wyznań zakwalifikowanych do

grupy wyznań „inne i różne”. Dla części z nich nie udało się ustalić liczby wiernych, większość liczy nie więcej niż 1000 wyznawców.

Największymi (ponad 1000 wiernych) związkami wydającymi czasopisma są: „Strażnica” – Towarzystwo Biblijne i Traktatowe Zarejestrowany Związek Wyznania Świadków Jehowy w Polsce (127 154 wiernych) – „Strażnica” oraz „Przebudźcie się”; Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich w Polsce (mormoni) (1266 wiernych) – „Liahona” (kwartalnik, nakład 1 tys. egz., wydawany w 23 językach na całym świecie) oraz Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu (1020 wiernych) – „Diamentowa Droga” (kwartalnik, nakład 1 tys. egz.).

Związek Wyznania Świadków Jehowy w Polsce („Strażnica” – Towarzystwo Biblijne i Traktatowe) od wielu lat wydaje dwa tytuły prasowe: „Strażnica” oraz „Przebudźcie się”. Edycja pisma odbywa się jednocześnie w kilkudziesięciu krajach, „Strażnica” wydawana jest w 194 językach (łącznie nakład 42 182 000 egz.; 32 strony formatu B5, 2012, maj), „Przebudźcie się” w 84 językach (nakład na świecie 41 042 000 egz.; 32 strony formatu B3, 2012, maj). Na ich łamach nie ma informacji o aktualnych wydarzeniach w związku wyznaniowym, teksty prasowe koncentrują się przede wszystkim na aspektach religijnych i biblijnych, w tym na studiach Pisma Świętego. „Przebudźcie się” zawiera również publikacje poświęcone rodzinie (działy tematyczne „Młodzi ludzie pytają”, „Do omówienia w rodzinie”) oraz nauce („Obserwujemy świat”). W stopce redakcyjnej obydwu pism można przeczytać: „Czasopismo nie jest na sprzedaż. Publikowanie «Strażnicy»/«Przebudźcie się» wchodzi w zakres ogólnoświatowej biblijnej działalności edukacyjnej, wspieranej dobrowolnymi datkami”.

Fotografia 12. Czasopismo Związku Wyznania Świadków Jehowy w Polsce „Strażnica Zwiastująca Królestwo Jehowy” 2012, maj.

Fotografia 13. Czasopismo Związku Wyznania Świadków Jehowy w Polsce „Przebudźcie się” 2009, listopad.

Ponadto wydawanie własnej prasy deklarują: Karaimski Związek Religijny w RP (115 wiernych) – „Awazymyz” (kwartalnik, nakład 300 egz.); Chrześcijańska Wspólnota Zielonościągowa – „Droga, Prawda, Życie” (dwumiesięcznik, nakład 1 tys. egz.); Misja Pokoleń – „Pozwólcie Dzieciom” (dwumiesięcznik); Kościół Zjednoczeniowy, czyli Ruch p.w. Ducha św. dla Zjednoczenia Chrześcijaństwa Światowego (261 wiernych) – „Nauka dla Pokoju” (kwartalnik); Związek Garuda w Polsce – „Garud” (wewnętrzny periodyk); Kościół Chrześcijański w Warszawie – „Cel. Magazyn Chrześcijański”; Związek Wyznaniowy „Eckankar” w Polsce (24 wiernych) – „Mistyczny Świat” (periodyk wewnętrzny, nakład 2 tys. egz.); Kościół Chrześcijański „Jezus Żyje” (61 wiernych) – „Głos Uzdrawiania” (dwumiesięcznik, nakład 500 egz.); Centrum Chrześcijańskie „Miecz Ducha” (250 wiernych) – „Miecz Ducha” (nakład 1,2 tys. egz.); Kościół Ewangeliczny w RP (200 wiernych) – „Biuletyn Zborowy” (nakład 80 egz.); Polski Ewangeliczny Kościół Braterski (94 wiernych) – „Dobra Wiadomość” (nakład 100).

Zakończenie

Rozwój prasy religijnej, wyznaniowej i kościelnej w Polsce mógł nastąpić po zmianach ustrojowych w 1989 roku. Najdłuższą tradycję wydawniczą mają Kościoły wyznania katolickiego. W przypadku katolickiej prasy kościelnej nastąpił szczególnie intensywny rozwój prasy parafialnej, zaś wśród tytułów ogólnopolskich od wielu lat

najpopularniejsze są tygodniki „Niedziela” i „Gość Niedzielny”²³. Należy również wspomnieć o miesięcznikach inteligencji katolickiej, takich jak „Więź”, „W Drodze” czy „Znak”. Wydawnictwa katolickie wspiera Katolicka Agencja Informacyjna, powołana w 1993 roku przez Konferencję Episkopatu Polski.

W przypadku pism rzymskokatolickich oferta wydawnicza jest bardzo różnorodna, tym samym rozdrobniona. W debacie na temat statusu prasy katolickiej sami duchowni podkreślają, że wydawcy powinni ściślej ze sobą współpracować²⁴. Wydaje się, że szczególnie niezagospodarowaną niszą wśród czytelników prasy katolickiej są dzieci i młodzież. Ksiądz Andrzej Mikulka, redaktor naczelny miesięcznika „Promyczek Dobra”, twierdzi, że pomimo iż w Polsce wydawanych jest 13 tytułów czasopism katolickich dla dzieci, trafiają one jedynie do 5–7% odbiorców: „Zwykle są to małe wydawnictwa (...) brakuje im promocji (...) jeśli zapytać, nawet księdza, o tytuły dziecięce, wymienią może dwa, trzy”²⁵.

W dobie kryzysu czytelnictwa prasa kościelna wszystkich wyznań stoi przed szczególnym wyzwaniem, przeżywa okres próby, nierzadko musi konkurować z wieloma tytułami ukazującymi się nakładem świeckich wydawnictw, jak na przykład „Przegląd Prawosławny”, będący najpopularniejszym pismem wyznawców prawosławia w Polsce, który ukazuje się poza strukturami Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

Szczególnie bogatą, urozmaiconą i interesującą ofertę prasową otrzymują protestanci. Kościołom tego wyznania zależy na skutecznym wykorzystywaniu mediów do kontaktu z wiernymi, jak i poszerzania kręgów odbiorców. Nie są to jedynie pisma religijne, mające na celu krzewienie idei i postaw chrześcijańskich, można byłoby je zakwalifikować do pism społeczno-kulturalnych, gdyż wiele z nich porusza tematykę świecką, dotyczącą aktualnej rzeczywistości. Przykładem mogą być protestanckie pisma kierowane do kobiet, jak na przykład „Samarytanki” czy „Priscylla”. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wydawcy prasy protestanckiej wzmacniają również swoje tytuły aktywną i atrakcyjną obecnością w internecie, co może w sposób

²³ Wraz ze swoimi instytucjami i organizacjami świeckimi, Kościół rzymskokatolicki należy uznać za lidera wydawniczego prasy religijnej. Wśród ogólnopolskich tytułów prasowych, wydawanych pod patronatem episkopatu, należy wymienić m.in.: tygodnik „Gość Niedzielny” (według danych ZKDP w kwietniu 2012 roku nakład wynosił ponad 207 tys. egz., sprzedaż ponad 153 tys. egz.; wyniki badania PBC za okres listopad 2011 r. – kwiecień 2012 r. – 3,7%) oraz tygodnik „Niedziela” (nakład ok. 200 tys. egz.), www.tele-skop.org.pl/zkdp, www.pbczyt.pl oraz www.niedziela.pl (22.06.2012).

²⁴ A. Wyszyńska, *Media katolickie przedłużeniem głosu z ambony*, „Niedziela” 2009, nr 39, s. 5.

²⁵ im/ms, *Zapominamy o dzieciach*, <http://ekai.pl> (22.06.2012).

bezpośredni przekładać się na zwiększenie wpływów wśród swoich wyznawców, jak i zdobycie nowych sympatyków.

Należy dodać, że dla większości mniejszości wyznaniowych (zakwalifikowanych w opracowaniu GUS jako religie orientalne, inne i różne) prasa wciąż stanowi najpopularniejsze, nierzadko jedyne medium. Często wydawane we własnym zakresie, kolportowane na terenie własnych parafii czy wspólnot – stanowią jedyną możliwość głoszenia swojej wiary. Nieliczne z nich wykorzystują internet jako instrument poszerzający i uzupełniający ofertę wydawniczą.

Bibliografia

- Encyklopedia wiedzy o prasie*, red. J. Maślanka, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1976.
- Encyklopedia „Gazety Wyborczej”*, t. 1, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
- Giedrońc M., Mieczkowska M., Mieczkowski J., *Stosunki wyznaniowe i etniczne w Polsce. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2003.
- <http://katalog.czasopism.pl/index.php/Midrasz> (7.06.2012).
- [im/ms, Zapominamy o dzieciach](http://ekai.pl), <http://ekai.pl> (22.06.2012).
- Popławska K., *Jubileusz „Przeglądu Prawosławnego”*, TVP Białystok, 11 sierpnia 2010.
- Wielek M., *Polska prasa wyznaniowa*, w: *Media wyznaniowe w Polsce 1989–2004*, red. J. Adamowski, E. Kossewska, Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2004.
- www.as-salam.pl (16.06.2012).
- www.chmk.kz.pl (16.06.2012).
- www.jednota.pl (16.06.2012).
- www.msw.gov.pl (6.04.2012).
- www.zwiastun.pl (13.06.2012).
- Wyszyńska A., *Media katolickie przedłużeniem głosu z ambony*, „Niedziela” 2009, nr 39.
- Wyznania religijne. Stowarzyszenia narodowościowe i etniczne w Polsce 2006–2008*, GUS, Warszawa 2010.